

■ Паміж намі

...Замкнуўшыся ў кабінце, я прыхілілася да сцяны і заплакала — зусім па-дзіцячы, размазваючы па шчоках ручайкі з рэшткамі тушы (вадастойкай, між іншым). Мой каханы, яшчэ нядаўна такі блізкі і родны, цяпер здаваўся мне далёкай зоркай Сірыус, бліскучай і халоднай... Пасля яго паспешлівых уцёкаў адразу навалілася процьма праблем. Па-першае, трэба было заказаць талончык да ўрача, каб вызначыцца з тэрмінам і часам «Ч». Па-другое, адпрасіцца на пару дзён у шэф, выдумаўшы якую-небудзь важную прычыну — бо не хапала яшчэ, каб па офісе папаўзлі чуткі. Па-трэцяе, папрасіць у Лёшы (Аляксея Пятровіча) з суседняга кабінета прачытаць маю квартальную справаздачу, бо я цяпер у такім стане, што магу не заўважыць відавочных памылак, а Лёша — чалавек сур'ёзны і ўдмлівы, і праца для яго заўсёды на першым месцы, і на другім, і на трэцім... (якая я ўсё ж злючка!).

Рэальнасць здалася настолькі невыноснай, што вадаспад, які браў пачатак у маёй душы і выходзіў вонкі праз вочы, зноў узмаціўся. Я прыгадала, як тыдзень таму мой каханы выпадкова заехаў да мяне на працу. Ён сядзеў на падаконніку ў маім кабінце і курыў цыгарэту «Кэмэл», страсаючы попел у вазон з архідэяй. Я глядзела на яго знізу ўверх. Не таму, што маё крэсла знаходзілася ніжэй за падаконнік, а таму, што гэта быў МОЙ КАХАНЫ, і я абагаўляла яго (падумаеш, архідэя)...

Ён пазіраў то на гадзіннік, то на «фольксваген», прыпаркаваны недалёка ад уваходу ў офіс. Гэта азначала, што маё маўчанне пачынае яго раздражняць.

Я пазірала на шуфляду стала, дзе ляжала некалькі накіраванняў на розныя аналізы, і на свой жыўот, па якім яшчэ нічога нельга было заўважыць. І думала, як сказаць пра свой сакрэт. Спакойна, без лішняга хвалевання, каб ён ад радасці не зваліўся з падаконніка...

«Табе не здаецца, — пачала я здалёк, — што мы сталі рэдка сустракацца?»

Унізе бразнулі аўтамабільныя дзверцы. Мой каханы рэзка развярнуўся, выпісаўшы рукой мудрагелістую траекторыю, і прыліп носам да шкла. Вазончык з архідэяй, які аказаўся якраз паміж пунктамі А і В гэтай траекторыі, зваліўся на падлогу... Рука з цыгарэтай бездапаможна павісла ў паветры.

«Ну вось, прасіў жа цябе пераставіць гэтыя чортавыя кветкі... Куды загадаеш цяпер страсаць попел?»

«Мы сталі рэдка сустракацца», — паўтарыла я, цудоўна разумеючы, што ніводнаму мужчыну не падабаецца, калі яго тыцкаюць носам у тое, пра што ён і так добра ведае.

«Ну, разумееш... Людзям часам трэба аддаліцца адно ад аднаго, каб потым сустрэцца, як у першы раз. Гэта аднаўляе пачуцці...»

«Але ж мы і так бачымся два разы на месяц, — канькала я. — А нам неабходна часцей бываць разам, таму што... Таму што...»

«Ты цудоўна ведаеш, што я працую на дзвюх работах, — ён павысіў голас на адзін тон. — Са скуры лезу, каб дагадзіць і аднаму шэфу, і другому. Машина таксама патрабуе ўвагі — то рамонт, то тэхабслужаванне... І ўвогуле — калі людзі паважаюць адно аднаго, яны імкнуцца не абдырваць адно аднаго жыццём, не ствараць лішніх праблем. Разумееш? Так што або ўспрымай мяне такім, які я ёсць, або... не ўспрымай зусім».

Ён яшчэ раз, але ўжо заклапочана, паглядзеў на гадзіннік, саскочыў на падлогу і паходкай дзелавога чалавека пайшоў да шафы. Мне захацелася кінуцца за ім, ухапіцца за руку, закрычаць, спыніць, нікуды не пусціць. Ды гарыце вы гарам, дзве работы

разам з двума шэфамі і машынай! У мяне будзе дзіця, і я не хачу падарыць свету яшчэ адну сацыяльную сіротку.

Замест гэтага я спакойна падышла да шафы і расчыніла яе. Ён накінуў куртку, шчоўкнуў замком сумкі, адчыніў дзверы і ўздыхнуўшы, як мне падалося, з палёгкай, пацалаваў мяне ў лоб. «Не сумуй, яшчэ сустрэнемся».

...Ад установы, дзе кожны дзень дзясяткі дурніц, падобных да мяне, пакідалі сваіх ненароджаных дзяцей, у мяне засталася адчуванне холаду. Канец вясны быў вельмі вільготным і ветраным. У дадатак санітарка паклала на мой жыўот грэлку з лёдам, ад чаго я ўсю ноч трэслася і ляскавала зубамі. Дзякуй суседцы па палаце — сваякі перадалі ёй гарачую каву ў тэрмасе і цёплы плед, якім мы накрываліся па чарзе...

Раніцай я не вытрымала і патэлефанавала яму. Ён спытаў: «Што табе трэба? Гавары хутчэй, у мяне людзі».

Я адказала, што мне холадна і я хачу, каб мяне сагрэлі.

«Гэта ўсё? — са здэклівай ветлівасцю пацікавіўся ён. — Ці што-небудзь яшчэ?»

зьялёная і хісталася ад ветру. Урач сказала: «Авітаміноз, мілачка. Купіце сабе лімонаў». Я паслухалася і паехала на рынак...

Лімон аказаўся такім кіслым, што ад яго на імгненне заклала вушы, а з вачэй пакаціліся слёзы. Але мяне ўразіла іншае — я адчула яго смак! Гэта адчуванне было такім новым, быццам я толькі сёння нарадзілася на свет.

...А ў метро да мяне нечакана падышоў Лёша (той самы, з суседняга кабінета) і вельмі сур'ёзна спытаў: «А ты ведаеш, што тут не дазваляецца есці лімоны?» Я паглядзела ў яго пранізліва блакітныя, як сакавіцае неба, вочы і нечакана для сябе весела адказала: «Па-мойму, ты нешта пераблытаў. На дзвярах напісана, што ў метро забароны ўваход з маражаным, а пра лімоны — ні слова».

Ён засмяяўся, падхапіў маю сумку, набітую «вітамінамі», і ў маёй галаве не з'явілася звычайных думак пра бясполоую істоту, што таксама было дзіўна.

«Якая ты худзенькая, — здзіўіўся ён. — Баюся, з сённяшняга дня мне давядзецца насіць цябе на руках».

ТАК БЫВАЕ, або Звычайная гісторыя, якая адбылася на пачатку лета

Я паклала трубку.

А потым пачаліся будні. Звычайныя, шэрыя і аднолькавыя, як кроплі вады. Свят для мяне не існавала. І калі яны ўсё ж надыходзілі, я адключала тэлефон і ўключала тэлевізар. Да таго ж я пачала катастрафічна худзець — знік апетыт. Некуды знікла і жаданне падабацца мужчынам. Не тое каб мужчыны здаваліся мне пачварамі. Проста ўсе яны аб'ядналіся ў адну бясполоую істоту, якая не выклікала ніякіх эмоцый.

Некалькі разоў сябры спрабавалі выцягнуць мяне «ў людзі», папярэдне акультурывшы мой знешні выгляд. Дарэмна. Мая прысутнасць наганяла нуду на любую кампанію. І ўрэшце яны махнулі на мяне рукой.

Так мінулі лета, восень і зіма. Я правяла іх, хаваючыся ад знаёмых, зводзячы да мінімуму зносіны з імі. А потым надыйшла вясна. Самая звычайная вясна, нічога асаблівага. Навокал усё зелянела. Я таксама хадзіла

«А як жа наконт машыны?» — удакладніла я.

«У мяне няма машыны», — адказаў ён. «А ты выпадкова не працуеш на дзвюх работах?» — не супакойвалася я.

«Магчыма, я нешта страчваю ў тваіх вачах, але работа ў мяне адна», — мужна прызнаўся ён.

«Ура!» — сказала я.

«Чаму ўра?» — не зразумеў ён.

«Таму што ў мяне засталася толькі адно пытанне: ці няма ў цябе звычайкі страсаць цыгарэты попел у вазончыкі з кветкамі?»

Паглядзеўшы на мяне зацікаўлена, ён усміхнуўся: «Ведаеш, я ўвогуле не куру».

І далей мы пакрочылі разам. Таму што прайшла мая «хвароба». Таму што скончылася зіма, і жыццём пачалося спачатку. І аказалася, што яно цудоўнае... Так бывае. Трэба толькі дацяраць...

Ала БЫВЫЛАВА

■ Нататнік Яго жонкі

Святлана ДЗЯНІСАВА, галоўны рэдактар часопіса «Малодосць»

МОЦНЫ ПОЛ

Часопіс «Малодосць» надрукаваў нядаўна пераклад артыкула амерыканкі Сандры Ньюман пра мужчынскія слёзы — з'яву, якой, канстатуе аўтарка, не існуе ў прыродзе гадоў дзвесце, бо яшчэ ў XVIII стагоддзі назіральныя асобы пачалі падазраваць, што мужчыны ўвогуле не маюць слёзных залоз.

Спадарыня Сандра ў сваім грунтоўным артыкуле канстатуе знікненне мужчынскага плачу і задаецца лагічным пытаннем: куды ж падзелася гэтае высакароднае дзейства, дзе яго можна шукаць? А папярэдне яна так падрабязна распісвае хныканні рыцараў, усхліпы парламентарыяў, плачы манахаў і рыданыі закаханых, што нават чытачу-мужчыну не сорамна праслязіцца. Унікальная амерыканка сабрала, здаецца, усе слёзы мужчынскага свету ў адну вялікую клятчастую насоўку і выціснула ў флакон з вузкім рыльцам. Праз яго туды сярод іншых трапілі слёзы цара Прыяма, занатаваныя Гамерам, слёзы заснавальніка езуіцкага ордэна Ігнацыя Лаёлы, засведчаныя ім самім у дзённіку, слёзы святога Аўгусціна, рыцараў караля Артура, спікера Эдварда Коўка... шмат розных іншых слёз. Пасля Сандра Ньюман падзяліла ўсе гэтыя слёзы на асобныя кроплі: падрабязна распісала, якая мужчынская сляза з якога вока вяжацца і з якой прычыны.

Сандра Ньюман, я вам скажу, малайчынка. Знікненне мужчынскіх слёз яна звязала з узнікненнем дэпрэсіі, алкагалізму і іншай, прабачаюся, трасцы. І заклікала ўсіх — і мужчын, і жанчын — «адкрыць шлюзы»: аб'яднацца і плакаць да мокрых рукавоў, бо «той пажынае з радасцю, хто сее са слязмі».

Але Сандра Ньюман не сказала галоўнага: калі плакалі мужчыны, наўрад ці плакалі іх жанчыны. У іх проста не было ў тым патрэбы. Яны ведалі, што і іх слёзы шчодро выплакваюцца моцнымі «палавінкамі», таму не варта ім самім марнаваць на гэта час, а можна спакойна займацца цыраваннем панчоў. Шчаслівыя выбранніцы моцных шчасліўцаў.

Вось! Вось жа яна, святая праўда і простая ісціна! Яна ў тым, што слёзы — гэта прыкмета сілы, а не слабасці, як нам упарта даводзілі і як магло здавацца ўсе гэтыя дзвесце гадоў, на працягу якіх рыдаюць, хнычуць, усхліпваюць і заліваюцца слязмі не мужчыны, а жанчыны. Жанчыны замест мужчын. Так-так, замест. І што тут яшчэ даказваць? Ну добра, я дакажу.

Вы самі ведаеце, з якіх прычын жанчыны лёгка пускаюць слязу. Набор наколькі разнастайны, настолькі ж і прымітыўны: падпаліла каструлю, а яна не хоча ачышчацца; не хапае грошай на новую сумачку, а ў каліяжанкі, я адна злосьце, з'явілася такая, што хоць плач; у пад'ездзе перагарэла лямпачка — і як было не выцяцца нагою аб прыступку; сын паступіў — паступіў! — у каледж... Але якая, скажыце, жанчына будзе плакаць, а не валачы на сабе свайго мужа, калі на той самай прыступцы ён зламае нагу? Якая жанчына будзе плакаць, не маючы грошай, каб заплаціць за вучобу дзіцяці ў тым самым каледжы? Плакаць — у сэнсе «сядзець склаўшы рукі», расказваць пра свае беды Гамеру, занатоўваць іх у дзённік — ніякая жанчына не схільная і не здольная. Жанчыны над праблемамі не плачуць — яны, ледзь сутыкнуўшыся з імі, адразу пачынаюць іх вырашаць. А гэта само па сабе азначае, што жанчыны і ёсць моцны пол

■ Гісторыі з канверта

«Людзі, якім я расказваю пра нашы з мужам адносіны, паціскаюць здзіўлена плячыма: маўляў, як ты церпіш? Я і сама ўвесь час шукаю і не знаходжу адказу на гэтае пытанне. Пазнаёмліся мы пяць гадоў таму, абое былі ўжо не дзеці — мне 30, яму 34, у абайх за спінай па няўдалым шлюбе. Пачалі сустракацца. Жэня неяк прызнаўся, што не верыць у жаночае пастаянства. У яго, маўляў, быў сумны вопыт, і нават не адзін. Я сказала, што пастараюся яго не расчараваць. Мне і насамрэч здавалася, што нарэшце сустрэла разумнага, моцнага, надзейнага мужчыну, з якім і ў агонь, і ў ваду.

Мы знялі кватэру, пачалі жыць разам. Якое гэта было шчасце — прачынацца разам з ім, гатаваць сняданак, чакаць з працы, размаўляць да паўночы, цалавацца да адуэрэння... Але... Чым больш блізкімі мы станавіліся, тым больш падазроным ён рабіўся. Я ўжо змірылася з пытаннямі «Дзе?», «Калі?», «З кім?» і амаль не рэагавала на іх. Нават прыемна было спачатку, што раўнуе. «Ты не

можаш быць настолькі добрай, — гаварыў ён. — Ты прыкідваешся!» А я не прытваралася, я проста кахала яго... Праз некаторы час ён пачаў піць. Знікаў на два-тры дні, потым з'яўляўся сярод ночы і пераварочваў пакой у пошуках сведчанняў здрады. Ён чакаў ад мяне пэўнай рэакцыі, пакаяння ў грахах, але я заставалася спакойнай. Тады Жэня пачаў зяляцца да маіх сябровак. Мог пры мне

абняць каго-небудзь, пасадзіць на калені, мог за апошнія грошы павезці дадому на таксі... Магчыма, я не вытрымала б, але паміж усімі гэтымі выбрыкамі ў нас былі цудоўныя перыяды — з кветкамі, пяшчотнымі прызнаннямі, катаннем па начным горадзе... А потым у яго зноў пачынаўся «галівуд».

Апошнія паўгода я жыву як на парахавой бочцы — кожны дзень у чаканні выбуху. Пахудзела, часта раздражняюся па дробязях. Магчыма, вы будзеце смяяцца, але мне здаецца, што такім чынам ён выпрабуе мае пачуцці, таму што не можа паверыць у іх да канца. Вытрымаю, выцерплю — значыць, сапраўды кахаю... Але ж і я не жалезная. Столькі разоў спрабавала гаварыць з ім, тлумачыць, што мне нішто не патрэбен, акрамя яго. Ён спачатку становіцца на калені і просіць дараваць, а праз некалькі дзён усё пачынаецца спачатку... Атрымліваецца нейкае замкнёнае кола, і як з яго вырвацца, не ведаю...

Святлана, г. Гродна